

Арча район Советы КАРАРЫ

« 13 » октябрь 2021 ел

№ 91

Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы турында Нигезләмәне раслау турында

«Дәүләт социаль сәясәтен гамәлгә ашыру чаралары турында» РФ Президентының 2012 елның 7 маендагы 597 номерлы Указы, «Мәдәният, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлек һәм мәгарифне саклау өлкәсендә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2014 елның 21 июлендәге 256-ФЗ номерлы 256-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру турында» ТР Министрлар Кабинетының 2013 елның 24 октябрэндәге 793 номерлы карары нигезендә Арча район Советы карар бирде:

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы турында Нигезләмәне расларга (1 нче кушымта).

2. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы составын расларга (2 нче кушымта).

3. Арча район Советының түбәндәге карарларын үз көчен югалткан дип танырга:

«Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы турындагы Нигезләмәне раслау хакында» 2016 елның 16 августындагы 70 номерлы карары;

«Арча район Советының 2016 елның 16 августындагы 70 номерлы карары белән расланган Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы составына үзгәрешләр кертү турында» 2016 елның 10 11 декабрэндәге 79 номерлы карары;

«Арча район Советының 2016 елның 16 августындагы 70 номерлы карары белән расланган Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы

составына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 05 апрелендәге 119 номерлы карары (2016 елның 10 декабрендәге 11 һәм 79 номерлы үзгәрешләр белән);

«Арча район Советының 2016 елның 16 августындагы 70 номерлы карары белән расланган «Арча муниципаль районының Иҗтимагый Советы турында нигезләмәне раслау хакында» карарына (2016 елның 10 декабрендәге 79 номерлы, 2017 елның 05 апрелендәге 119 номерлы үзгәрешләр белән) үзгәрешләр кертү турында» Арча район Советының 2019 елның 19 июнендәге 250 номерлы карары.

4. Әлеге карарны Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru) бастырып чыгарырга һәм Арча муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну социаль мәсьәләләр буенча даими комиссиягә йөкләргә.

Арча муниципаль районы башлыгы,
район Советы рәисе

И.Г. Нуриев

Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы турында

НИГЕЗЛӘМӘ

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Арча муниципаль районы Ижтимагый Советы (алга таба - Ижтимагый Совет) муниципаль берәмлектә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә киң жәмәгатьчелекне жәлеп итү һәм дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, дәүләт һәм муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә күзәтү оештыру максатында, шулай ук алар чыгара торган актларны һәм кабул итә торган карарларны ижтимагый тикшерү, анализлау һәм ижтимагый бәяләү максатларында төзелгән даими эшләүче коллегиаль киңәшмә һәм консультатив орган булып тора.

1.2. Совет ижтимагый башлангычларда булдырылган даими эшләүче консультатив-киңәшмә орган булып тора.

1.3. Совет үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Россия Федерациясе Президенты указлары һәм күрсәтмәләре, Россия Федерациясе Хөкүмәте карарлары һәм күрсәтмәләре, Татарстан Республикасы Конституциясе указлары һәм күрсәтмәләре, Татарстан Республикасы Президенты указлары һәм күрсәтмәләре, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарлары һәм күрсәтмәләре, Арча муниципаль районы Уставы, муниципаль берәмлек уставы, муниципаль хокукый актлар, әлеге Нигезләмәгә таяна.

1.4. Ижтимагый Совет үз эшен коллегиаль, ирекле, эшлекле фикер алышу һәм мәсьәләләрне хәл итүне ачыклык, ихтыярилык, бәйсезлек, законлылык принциплары нигезендә тәзи.

1.5. Ижтимагый Совет үз эшчәнлеген Россия Федерациясе гражданның, ижтимагый берләшмәләр вәкилләренә һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә төзелә һәм район жәмәгатьчелеге, ижтимагый оешмалар, берләшмәләр, һөнәр берлекләре, халыкның ижтимагый үзешчән эшчәнлегенә органнары, шулай ук район составына керүче муниципаль берәмлекләр депутатлары белән хезмәттәшлектә башкара.

1.6. Совет тарафыннан эшләнгән карарлар тәкъдим итү характерында.

1.7. Совет составы Арча район Советы карары белән раслана.

1.8. Совет эшчәнлегенә массакуләм мәгълүмат чараларында яктырту өчен ачык.

Совет эшчәнлеген мәгълүмати тәмин итү һәм киң даирә жәмәгатьчелекнең карала торган мәсьәләләргә, шулай ук Совет эше нәтижәләре буенча Арча муниципаль районы муниципаль берәмлегенең рәсми сайтында Совет бите төзелә һәм хуплана.

2. Советның төп функцияләре, максатлары һәм бурычлары

2.1. Советның максатлары:

- ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның Арча муниципаль районының жирле үзидарә органнары белән (алга таба - жирле үзидарә органнары) гражданнар жәмгыятен үстерү принциптарын гамәлгә ашырганда, шулай ук жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка муниципаль органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда муниципаль район халкының ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алуга юнәлдерелгән хезмәттәшлекне тәмин итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен гамәлгә ашыруны һәм яклауны тәмин итү;

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар карарлар кабул иткәндә гражданнарның, ижтимагый фикерен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен исәпкә алуны тәмин итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау максатларында федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә ижтимагый бәяләү;

- Арча муниципаль районы территориясендә муниципаль учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган дәүләт (муниципаль) хезмәт күрсәтүләренең сыйфатына жәмәгать контролен көчәйтү, тиешле өлкәдә ачыклык, законлылык һәм профессиональлек принциптарын үстерү.

2.2. Советның төп бурычлары:

- гражданлык хокук белемен булдыру һәм үстерү;

- дәүләт эшчәнлегенә гражданнарның ышаныч дәрәжәсен күтәрү, шулай ук дәүләтнең граждан жәмгыяте институтлары белән тыгыз хезмәттәшлеген тәмин итү;

- социаль низагларны кисәтүгә һәм хәл итүгә ярдәм итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын

һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга юнәлдерелгән гражданныр инициативаларын гамәлгә ашыру;

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенең ачыклығын һәм ачыклығын тәмин итү;

- жәмгыяттә коррупциягә карата түземсезлек булдыру;

- федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, дәүләт һәм муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенең нәтижәлеген арттыру;

- Арча муниципаль районында ижтимагый үзидарә институтларын үстерүгә ярдәм итү;

- жирле үзидарә органнарының, ижтимагый һәм башка оешмаларның үзара хезмәттәшлеге өчен ачык мәгълүмати киңлек булдыруга ярдәм итү.

федераль башкарма хакимият органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеген ижтимагый бәяләүдә ижтимагый берләшмәләренең, хокук саклау, дини һәм башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен исәпкә алуға ярдәм итү;

- шәхеснең һәм жәмгыятнең куркынычсызлығын тәмин итү, гражданныр жәмгыятен оештыруның демократик принципларын яклау;

- федераль законнарда билгеләнгән очрактарда актларга, актлар проектларына, хәл итү проектларына, документларга һәм башка материалларга карата киң ижтимагый әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча муниципаль норматив-хокукий актлар проектлары буенча фикер алышу;

- муниципаль берәмлектә бердәм сәясәт үткәрүдә һәм муниципаль хокукий актларны гамәлгә ашыруда районның жирле үзидарә органнарына ярдәм итү;

- жирле үзидарә органнарының район халкы, ижтимагый берләшмәләр, сәяси партияләр, эшмәкәрләр һәм товар житештерүчеләр берләшмәләре, районның социаль-иқтисадый үсеш бурычларын хәл итүдә коммерциягә карамаган оешмалар белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итү;

- башкарма орган эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча жәмәгәтчелекнең хәбәрдарлығын арттыру;

- мәдәният, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлекне саклау һәм мәгариф өлкәсендә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүнең сыйфатына бәйсез бәя бирү Арча муниципаль районы территориясендә гамәлдә булган муниципаль программаларны гамәлгә ашыруға гражданныр, ижтимагый берләшмәләр һәм коммерциягә карамаган башка оешмалар жәлеп итү;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне карауда катнашу, Арча муниципаль районының жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр әзерләү;

- кеше һәм гражданныр хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләренең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын

һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау максатларында федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары һәм муниципаль оешмалар, башка муниципаль органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру;

- гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәү мәсьәләләре буенча муниципаль норматив хокукий актлар проектларына ижтимагый экспертиза уздыру.

2.3. Совет түбәндәге функцияләрне үти:

- федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыра;

- Арча муниципаль районы территориясендә коррупциягә каршы сәясәт чараларын гамәлгә ашыруда катнаша;

- үз компетенциясе чикләрендә коррупциячел гамәлләрне башкаруга һәм аларның нәтижәләрен бетерү ысулларына ярдәм итә торган шартларны һәм сәбәпләрне ачыклай;

- район үсеше программалары проектларын, муниципаль хокукий актлар проектларын карый һәм жирле үзидарә органнарына тиешле тәкъдимнәр кертә;

- конференция, семинарлар, муниципаль берәмлекнең иң кискен проблемалары буенча киңәшмәләр оештыра һәм башка кызыксынган оешмалар белән берлектә үткәрә;

- кабул ителә торган карарларны нигезләү өчен законнарда билгеләнгән тәртиптә оешмалардан үз компетенциясе мәсьәләләре буенча мәгълүмат соратып ала;

- жирле үзидарә органнарының халык белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итә;

- халыкның ижтимагый фикерен өйрәнә;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары тарафыннан күрелә торган чаралар турында халыкка мәгълүмат бирә;

- район халкына үз эшчәнлегенә турында хәбәр итә;

- Арча муниципаль районы халкына аларның Совет максатларына ирешүгә һәм бурычларын хәл итүгә юнәлдерелгән инициативаларын оештыруда практик ярдәм күрсәтә.

Совет, сыйфатны бәйсез бәяләүне гамәлгә ашырган очракта, үзенә йөкләнгән бурычлар чикләрендә:

- сыйфатка бәйсез бәя бирү үткәрелүче оешмаларның (учреждениеләрнең) исемлеген билгели;

- югарыда күрсәтелгән оешмалар (алга таба - оператор) тарафыннан хезмәтләр күрсәтү сыйфаты турында мәгълүматны жыюны, гомумиләштерүне

һәм анализлауны гамәлгә ашыручы оешма өчен техник бирем эшләү өчен тәкъдимнәр формалаштыра, эшләр, хезмәтләр закупкалары турындагы документация проектларын, шулай ук оператор белән төзелә торган муниципаль контрактлар проектларын карауда катнаша;

- кирәк булганда, оешмалар хезмәт күрсәтүләренең сыйфатын бәяләү критерийларын билгели (федераль законнарда билгеләнгән гомуми критерийларга өстәмә рәвештә);

- ижтимагый фикерне ачыклау, гомумиләштерү һәм анализлау, социаль хезмәтләр күрсәтүче оешмаларның, шул исәптән социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар, һөнәри берлекләр һәм башка экспертлар тарафыннан төзелгән рейтингларын төзү эшен оештыра;

- оешмаларның сыйфатын бәйсез бәяләү нәтижәләре һәм тиешле эшчәнлеген яхшырту турындагы тәкъдимнәрне башкарма органга жиберә.

2.4. Советның максатлары һәм бурычлары, аның эш нәтижәләренә карап, шулай ук Россия Федерациясендә икътисади, социаль һәм сәяси вазгыятьне исәпкә алып, үзгәргә һәм тулыланьрга мөмкин.

3. Ижтимагый Совет вәкаләтләре

3.1. Үзенә йөкләнгән бурычларны башкару өчен Ижтимагый Совет түбәндәгеләргә хокуклы:

- федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнарында, муниципаль оешмаларда, башка органнарда һәм оешмаларда дәүләт серен һәм федераль законнар белән керү чикләнгән мәгълүматны үз эченә алган мәгълүматтан тыш мәгълүмат соратып алырга;

- федераль һәм республика законнары нигезендә жәмәгать контролен гамәлгә ашырырга;

- гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәү мәсьәләләре буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектларына ижтимагый экспертиза үткәргә;

- жирле үзидарә органнарына жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый жайга салуны камилләштерү, Арча муниципаль районы территориясендә жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру буенча тәкъдимнәр жиберергә;

- жирле үзидарә органнарына гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәү мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр кертергә;

- ижтимагый совет утырышларына, жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар вәкилләрен чакырырга;

- Арча район Советы утырышларында, шулай ук аның даими комиссияләре эшендә катнашырга;

- муниципаль район халкына «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәреннән файдаланып, шулай ук массакүләм мәгълүмат чаралары аша үз эшчәнлегенә нәтижеләре турында мәгълүмат бирергә;
- жирле үзидарә органнары алдында муниципаль бүләкләр белән бүләкләү турында, “Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының мактаулы гражданы” исемен бирү турында мөрәҗәгать итәргә;
- Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары һәм муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашырырга.

4. Совет әгъзалары, составы, төзү тәртибе

4.1. Совет составы халыкның, депутатларның төрле социаль төркемнәре гражданны, шулай ук иҗтимагый оешмалар вәкилләре арасынан, алар белән килештереп төзелә.

Советның Арча муниципаль районы территориясендә яшәүче сайлау хокукына ия һәм ирекле һәм түләүсез нигездә консультатив-мәгълүмати ярдәм күрсәтергә әзер булган Россия Федерациясе гражданы әгъза булырга мөмкин.

4.2. Совет әгъзасы Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфаларын, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт хезмәте вазыйфаларын биләүче затлар һәм муниципаль вазыйфаларны һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләүче затлар, шулай ук "Россия Федерациясе Иҗтимагый палатасы турында" 2005 елның 4 апрелендәге 32-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Россия Федерациясе Иҗтимагый палатасы әгъзалары була алмый торган башка затлар була алмый.

4.3. Совет әгъзаларының гомуми саны 12 кешедән ким һәм 30 кешедән артык түгел. Совет составына иҗтимагый башлангычларда эшләүче рәис, рәис урынбасары һәм Совет әгъзалары (кинәшчеләр) керә.

4.4. Совет әгъзалары үз эшчәнлекләрен шәхсән үзләре гамәлгә ашыралар һәм үз вәкаләтләрен башка затларга тапшыра алмыйлар.

Совет составына коммерциячел булмаган оешмалар, гомумроссия, төбәкара, төбәк һәм жирле иҗтимагый берләшмәләренң, спорт оешмаларының, территориаль иҗтимагый үзидарәләренң (алга таба - оешмалар) вәкилләре, федераль законда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән һәм Арча муниципаль районы территориясендә кимендә 1 ел эшчәнлек алып баручы оешмалар, шулай ук Совет эшендә катнашырга теләк белдергән гражданны керә.

4.5. Гражданны, оешмалар һәм гражданны берләшмәләре Арча муниципаль районы башлыгына үзләренң вәкаләтле вәкилен Совет составына кертү теләге турында гариза жибәрә.

Гаризага оешманың һәм гражданны берләшмәләренң Советта эшләү өчен вәкаләтле вәкилен жибәрү турында тиешле даими эшләүче житәкче органы карарынан өземтә, оешманы теркәү турында таныклык күчәрмәсе, оешма уставының күчәрмәсе, оешманың вәкаләтле вәкиле паспортының

резюме һәм күчермәсе кушып бирелә. Оешма документлары мөһер һәм оешма житәкчесенең имзасы белән таныклана.

4.6. Совет, әгәр аның составына әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән Совет әгъзалары санының кимендә 2/3 өлеше кәргән булса, формалашкан дип санала.

4.7. Совет составы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән Арча муниципаль районы раслана һәм массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиеш.

4.8. Совет әгъзаларының вәкаләтләре чоры сайланганнан соң 5 ел тәшкил итә.

4.9. Совет әгъзаларының вәкаләтләре чоры тәмамланырга ике ай кала Арча муниципаль районы башлыгы Советның яңа составын формалаштыру процедурасын башлап жиберә.

4.10. Совет әгъзасы вәкаләтләре түбәндәге очракларда туктатыла:

- Советның вәкаләтләре чоры тәмамлану;
- Совет составынан чыгу турында шәхси гариза бирү;
- Совет эшендә 6 айдан артык нигезле сәбәпсез катнашмау;
- сәламәтлеге торышы буенча Совет эшендә катнашырга сәләтсез булу;
- судның гаепләү карары Советы әгъзасына карата чыгарылган закон көченә керүе;
- аны хокукка сәләтсез, хәбәрсез юкка чыккан дип тану яисә закон көченә кәргән суд карары нигезендә вафат дип игълан итү;
- әлеге Нигезләмәнең 3.2 пунктында санап кителгән хәлләр барлыкка килгәндә.

Совет әгъзаларының вәкаләтләрен туктату Арча район Советы карары белән рәсмиләштерелә.

5. Совет эшен оештыру

5.1. Советның төп эш формасы булып уздырыла торган утырышлар тора.

6.2. Советның эш тәртибе әлеге Нигезләмә, шулай ук Совет утырышында расланган регламент (алга таба - Совет регламенты) белән билгеләнә.

6.3. Совет утырышлары кирәк саен үткәрелә, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Беренче утырыш Совет составы расланганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча уздырыла.

6.4. Совет утырышының көн тәртибе Совет регламенты нигезендә төзелә.

6.5. Совет, әгәр утырышта Совет әгъзаларының кимендә 50%ы катнашса, көн тәртибе мәсьәләләре буенча карарлар кабул итәргә хокуклы.

6.6. Совет утырышларында дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, массакуләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, депутатлар, шулай ук утырышларның көн тәртибенә чыгарылган мәсьәләләрне караганда хокуклары, ирекләре һәм мәнфәгатьләре кагылган гражданныр һәм оешмалар

катнаша ала. Совет утырышында катнашу тәртибе Совет регламенты белән билгеләнә.

6.7. Совет карарлары ачык тавыш бирү, утырышта катнашучы Совет әгъзалары саныннан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

6.8. Совет карарлары беркетмә белән рәсмиләштерелә.

6.9. Совет карарлары бәяләмәләр, тәкъдимнәр һәм мөрәжәгатьләр рәвешендә кабул ителә һәм рекомендация характерында була.

6.10. Совет Арча муниципаль районы жирле үзидарә органнарының муниципаль норматив хокукый актлары проектларына экспертиза үткәрергә хокуклы. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда актларга, актлар проектларына, карарларга, карарлар проектларына, документларга һәм башка материалларга карата ижтимагый экспертиза уздыру мәжбүри.

6.11. Экспертиза үткәру өчен Совет түбәндәгеләргә хокуклы:

- экспертларны жәлеп итәргә;
- районның жирле үзидарә органнарына экспертизаны уздыру өчен кирәкле документлар һәм материаллар бирү турында запрослар жиберәргә;
- районның экспертиза объекты булган муниципаль хокукый актлар проектларын әзерләүче жирле үзидарә органнары эшендә катнашу өчен Совет әгъзаларын жиберәргә.

Муниципаль хокукый актлар проектларына экспертиза нәтижәләре буенча Совет бәяләмәләре Совет вәкилләре катнашында жирле үзидарәнең тиешле органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

6. Советның вәкаләтләре

6.1. Куелган бурычларны гамәлгә ашыру максатларында Совет түбәндәгеләргә хокуклы:

6.1.1. “Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында” Федераль законда һәм башка федераль законнарда каралган рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашырырга;

6.1.2. жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда үткәрилә торган чараларны инициаторлар, оештыручылар сыйфатында чыгыш ясарга, шулай ук уздырыла торган чараларда катнашырга;

6.1.3.3. Россия Федерациясе законнары нигезендә дәүләт хакимияте органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан, дәүләт һәм муниципаль оешмалардан, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләргә гамәлгә ашыручы башка органнардан һәм оешмалардан жәмәгать контролен гамәлгә ашыру өчен кирәкле мәгълүматны, дәүләт серен тәшкит итүче белешмәләрдән тыш, персонал белешмәләр һәм федераль законнар белән керү чикләнгән мәгълүматны соратып алырга;

6.1.4. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган очракларда һәм тәртиптә дәүләт хакимиятенәң тиешле органнарына, жирле үзидарә органнарына, дәүләт

һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарға һәм оешмаларға йөрергә;

6.1.5. Жәмәгать контролен гамәлгә ашыру нәтижәләре буенча йомгаклау документын әзерләргә һәм аны дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына, дәүләт һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарға һәм оешмаларға һәм массакүләм мәгълүмат чараларына жибәрергә;

6.1.6. Кеше һәм граждандар хокуклары һәм ирекләрен бозу фактлары ачыкланган очракта, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокуклары һәм законлы мәнфәгатьләре ачыкланган очракта, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган материалларны, Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшқуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә, бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, эшқуарлык хокукларын яклау, Россия Федерациясе субъектларында аз санлы төп халыклар хокуклары буенча һәм прокуратура органнарына жибәрергә;

6.1.7. Федераль законнарда каралган очракларда, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның билгесез затларының хокукларын, хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга судка мөрәжәгать итәргә;

6.1.8 Арча муниципаль районы, учреждение, предприятие һәм оешма халкының инициативалары, шулай ук Арча муниципаль районында яшәүчеләрнең мәнфәгатьләренә кагылышлы муниципаль хокукий актлар проектлары буенча фикер алышырга;

6.1.9 Арча муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш программаларын эшләүдә катнашырга;

6.1.10.Россия Федерациясе законнарында каралган башка хокуклардан файдаланырга.

6.2. Советның бурычлары:

6.2.1. Россия Федерациясенә жәмәгать контроле турындагы законнарын үтәргә;

6.2.2. Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә бәйле федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәргә;

6.2.3. дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының, дәүләт һәм муниципаль оешмаларның, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарның һәм оешмаларның законлы эшчәнлегенә каршылыктар тудырмаска;

6.2.4. Әгәр аны тарату федераль законнар белән чикләнгән булса, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган мәгълүматның конфиденциальлеген сакларга;

6.2.5. «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль закон нигезендә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру һәм контроль нәтижеләре хакында үз эшчәнлегенә турында мәгълүматны халыкка житкерергә;

6.2.6. Россия Федерациясе законнарында каралган башка бурычларны үтәргә.

6.3. Совет муниципаль берәмлек сайтында, электрон почта адресларын күрсәтеп, үз эшчәнлегенә турында мәгълүмат урнаштыра, алар буенча мәгълүмат - сорау жиһәрелергә һәм соратылган мәгълүмат, шулай ук Россия Федерациясенә жәмәгать контроле турындагы законнарында ачык файдалануны тәмин итү турындагы таләпләр алынырга мөмкин.

6.4. Совет әгъзасы вәкаләтләре түбәндәге очракларда туктатыла:

- 1) аның вәкаләтләре чоры тәмамлану, шулай ук Ижтимагый Совет үз-үзен таркату турында карар кабул иткән очракта;
- 2) Ижтимагый Совет составыннан чыгу турында гариза бирү;
- 3) аны хокукка сәләтсез дип тану;
- 4) аның үлеме;
- 5) үзенә карата чыгарылган суд карары законлы көченә керү;
- 6) Этика кодексы нормаларын бозу- Ижтимагый палата утырышында кабул ителгән Ижтимагый Совет әгъзаларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган карар буенча;
- 7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату яки ике гражданлык булу;
- 8) Ижтимагый Совет утырышлары эшендә житди сәбәпләрсез систематик (өч тапкырдан артык) катнашмау;
- 9) даими яшәү урынына Арча муниципаль районынан читкә китү.

Ижтимагый Совет әгъзасы вәкаләтләрен туктату турында карар Жәмәгать Советы утырышында кабул ителә һәм Жәмәгать Советы карары белән рәсмиләштерелә, анда Ижтимагый Совет әгъзасы вәкаләтләрен туктату датасы күрсәтелә.

7. Федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләренә гамәлгә ашыручы жиһрле үзидарә органнары һәм муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда Ижтимагый Советның хокуклары һәм бурычлары

7.1. Ижтимагый Совет «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» 2014 елның 21 июлендәге 212-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда каралган рәвешләрдә һәм тәртиптә жәмәгать контролен гамәлгә ашыра.

7.2. Жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда Ижтимагый Совет түбәндәгеләргә хокуклы:

- 1) жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда үткәрелә торган чараларны оештыручы, инициатор буларак чыгыш ясарга, шулай ук уздырыла торган чараларда катнашырга;

2) Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә федераль законнар нигезендә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру өчен аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнарыннан, муниципаль оешмалардан һәм Арча муниципаль районы оешмаларыннан, дәүләт серен тәшкил иткән мәгълүматлардан, персонал мәгълүматлар һәм мәгълүматлардан тыш, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру өчен кирәкле мәгълүматны, федераль законнар белән чикләнгән мәгълүматлардан тыш, соратып алырга;

3) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган очракларда һәм тәртиптә Арча муниципаль районының жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль оешмаларына, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарда һәм оешмаларына барырга;

4) жәмәгать контролен гамәлгә ашыру нәтижәләре буенча йомгаклау документын эзерләргә һәм аны жирле үзидарә органнарына һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы Арча муниципаль районының башка органнарына һәм оешмаларына һәм массакүләм мәгълүмат чараларына жиберергә;

5) кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылу фактлары ачыкланган очракта, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка дәүләт оешмаларының хокуклары һәм законлы мәнфәгатьләре ачыкланган очракта, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган материалларны, Татарстан Республикасында кеше хокуклары буенча Вәкаләтле вәкилгә, Татарстан Республикасында бала хокуклары буенча Вәкаләтле вәкилгә, Татарстан Республикасы Президенты каршындагы эшкуарлар хокукларын яклау буенча Вәкаләтле вәкилгә һәм прокуратура органнарына жиберергә;

6) федераль законнарда каралган очракларда, затларның билгесез даирәсе хокукларын, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга судка мөрәжәгать итәргә;

7) Россия Федерациясе законнарында, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган башка хокуклардан файдаланырга.

7.3. Жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда Ижтимагый Совет түбәндәгеләргә бурычлы:

1) Россия Федерациясе законнарын һәм жәмәгать контроле турында Татарстан Республикасы законнарын үтәргә;

2) жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә бәйле федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәргә;

3) Арча муниципаль районының жирле үзидарә органнарының, муниципаль оешмаларның, башка органнарының һәм оешмаларының федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы законлы эшчәнлегенә киртәләр булдырмаска;

- 4) Әгәр аны тарату федераль законнар белән чиклэнгән булса, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган мәгълүматның конфиденциальлеген сакларга;
- 5) «Россия Федерациясендә ижтимагый контроль нигезләре турында» 2014 елның 21 июлендәге 212-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру һәм контроль нәтижеләре турында үз эшчәнлегенә хакында мәгълүмат игълан итәргә;
- 6) федераль һәм республика законнарында каралган башка бурычлар үтәргә.

8. Жәмәгать контроле формалары

8.1. Жәмәгать контроле «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль законга каршы килми торган башка рәвешләрдә, шулай ук граждандан жәмгыятьте институтларының дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары белән жәмәгать фикер алышулары, жәмәгать (гавами) тыңлаулары һәм үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләрендә ижтимагый мониторинг, жәмәгать тикшерүе, жәмәгать (гавами) тыңлаулары рәвешләрендә гамәлгә ашырыла.

8.2. Жәмәгать контроле бер үк вакытта берничә формада гамәлгә ашырылырга мөмкин.

8.3. Әлеге бүлекнең 7.1 пунктында күрсәтелгән рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру тәртибе «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль закон, башка федераль законнар белән билгеләнә.

9. Советның еллык доклады

9.1. Совет ел саен үткән чорда үзенең эшчәнлегенә турында доклад әзерли.

9.2. Доклад Арча муниципаль районы башлыгына жиберелә, шулай ук муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында Интернет челтәрендә урнаштырыла.

10. Йомгаклау нигезләмәләре

10.1. Совет әгъзасы вәкаләтләрен туктату әлеге Нигезләмәдә, Совет регламентында каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

10.2. Әлеге Нигезләмәгә үзгәрешләр Совет әгъзалары, Арча муниципаль районы башлыгы, район Советы депутатлары тәкъдиме буенча кертелергә мөмкин. Үзгәрешләр Арча район Советы карары белән раслана.

10.3. Совет үз эшчәнлеген муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы карары нигезендә туктата.

Арча муниципаль районы Иҗтимагый Советы СОСТАВЫ

1. Мифтахетдинова Надия Равилевна - Иҗтимагый Совет рәисе;
2. Сәгъдиев Илдус Габдрахманович - хезмәт ветераны, Арча районының Мактаулы гражданы;
3. Бәхтиярова Гөлүсә Сәлимҗановна - Арча муниципаль районы башкарма комитетының “Мәдәният идарәсе” МУ баш белгече, Совет секретаре.

Совет әгъзалары:

4. Моратова Флера Габделфәртровна - пенсионер
5. Хидиятов Ринат Әлифханович - пенсионер
6. Камалетдинова Сания Сибгатулловна - пенсионер
7. Хәмидуллина Рәмзия Шәриповна - районның Ветераннар (пенсионерлар) советы рәисе;
8. Миңнуллин Әмир Зөфәрович (Әмир хәзрәт) - Арча районы имам-мөхтәсибе;
9. Нигъмәтуллин Марат Һидиятович - «Газ-сервис» ЖЧЖ директоры;
10. Насыйбуллин Исрафил Рәхмәтуллович - «Татмедиа» ААЖ филиалы директоры - «Арча хәбәрләре» газетасы баш мөхәррире;
11. Сәгъдетдинова Роза Хәмитовна - хезмәт ветераны, Татарстан Республикасының атказанган табибы;
12. Харисов Вакыйф Вәгыйзович - Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы мәгариф учреждениеләренең һөнәр берлекләре оешмалары советы рәисе;
13. Сираҗетдинов Фәргать Гарәфетдинович - пенсионер;
14. Баһаветдинова Рафия Рәфыйковна - Россия Пенсионерлар берлегенең Татарстан Республикасы буенча җирле бүлекчәсе рәисе, район ветераннар Советының җаваплы секретаре.